RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

LAUSUNTO

1977150

Pvm/Datum/Date
6.10.2025

Dnro/Dnr/DNo
5178/00.00.01.00.02/2025

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

MmV tiistai 7.10.2025 klo 10:00 / E 73/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi

Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta asiantuntijalausuntoon.

Ruokaviraston näkemys mitä tarkoittaa toimeenpanon osalta

Maatalouteen liittyvät tukimuodot ja toimenpiteet pohjautuisivat tulevalla kaudella suuressa määrin nykyiseen malliin. Maatalouden rahoituksen rakennetta uudistettaisiin ja nykyisestä pilarirakenteesta luovuttaisiin. Maksajavirasto vastaisi jatkossakin tukien toimeenpanosta.

Useat maaseudun kehittämisen toimenpiteet säilyvät jäsenvaltioille pakollisina, mutta niistä kaikille ei ole suoraan osoitettua rahoitusta maatalouden rahoituskiintiöstä. Näiden maatalouden rahoituskiintiön ulkopuolisten toimenpiteiden rahoitus tulee turvata NRP:n jakamattomasta osuudesta. Suomen maaseutu on elintärkeä huoltovarmuudelle, ruoantuotannolle ja ympäristölle. Ruokavirasto pitää hyvin tärkeänä, että maaseudun elinvoimaisuus säilytetään hyödyntämällä tehokkaasti niitä rahoitusmahdollisuuksia, joita uusi NRP-rahasto tulee mahdollistamaan.

Tuki tulisi ensisijaisesti kohdistaa viljelijöille, jotka harjoittavat maataloustoimintaa ja edistävät aktiivisesti ruokaturvaa. Ruokavirasto pitää tavoitetta hyvänä. Aktiivituotannon määritteet on pidettävä kuitenkin yksinkertaisena ja yksiselitteisinä, jotta ei aiheuteta uutta hallinnollista taakkaa viljelijöille ja hallinnolle.

Ympäristö- ja ilmastotoimenpiteiden osalta rakennetta yksinkertaistetaan siten, että nykyiset ekojärjestelmät ja ympäristö- ja ilmastotoimenpiteet yhdistetään. Viljelijöiden tulee noudattaa lisäksi kaikille pakollisia toimenpiteitä (vrt. nykyinen ehdollisuus). Toimeenpanon kannalta nämä muutokset ovat kannatettavia. Oleellista on kuitenkin, mikä on tuettavien toimenpiteiden määrä ja millaiset ehdot säädetään kansallisesti. Jos komissio edellyttää nykyistä vaikuttavampia toimia, tulisi uuden tukikokonaisuuden suunnitteluun varata riittävästi aikaa.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

Satelliittiseurantaa tulee käyttää jatkossakin hyväksi tukiehtojen täyttymisen varmistajana, joten tukiehdot tulee ensisijaisesti määritellä siten että ne ovat satelliittiseurannalla todennettavissa. Edelleen tulee ainakin vähentää niitä nykyisiä ehtoja, joita ei ole voitu nyt todentaa satelliittiseurannalla lainkaan. Niitä ehtoja, joita satelliittiseurannalla ei voida todentaa, joudutaan todennäköisesti todentamaan erillisten paikkaan sidottujen kuvien avulla, mikä lisää viljelijöiden työtä.

Tukien toimeenpanoon tarvitaan ehdotusten perusteella jatkossakin vähintään nykyisen laajuiset tietojärjestelmät. Myöhemmin tarkentuvat yksityiskohdat kuitenkin vasta osoittavat sen, miten suuria muutoksia järjestelmiin joudutaan tekemään. Toimivat tietojärjestelmät ovat kuitenkin ehdoton edellytys toimeenpanon onnistumiselle ja maksimaalisen EU-saannon varmistamiselle, siksi niiden kehittämiseen ja ylläpitoon on turvattava riittävät jatkuvat resurssit koko tietojärjestelmän elinkaari huomioiden. Esimerkiksi nykykaudella on uutta satelliittiseurannan järjestelmää kehitetty vuosittain eikä ns. ylläpitorahoitusta ole järjestelmille varattuna. Kehittämisrahojen vähetessä järjestelmien ylläpitoon ei ole enää rahoitusta. Jo nyt on nähtävissä raportointiaikataulujen huomattava kiristyminen. Raportointijärjestelmän automatisointi onkin keskeinen tulevan kauden tekninen uudistus, johon tulee löytyä resurssit, sillä raportointi vaikuttaa jatkossa suoraan myös jäsenmaan hakemien EU rahojen palautukseen.

Vaikka nykyisessä CAP:ssa yksi keskeinen raportoinnin ja seurannan painopiste on toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuudessa tarkastelussa, vaatii Komission tarkastuspuoli edelleen, että järjestelmien on oltava kontrolleiltaan tehokkaita ja riskiä ei saa aiheutua rahastolle. Komissio antaa tarkat ohjeistukset todentamisviranomaisen tarkastustyölle. Komissiolla on siten keinot ohjata menettelyjä hyvin tiukaksi, ilman että vaatimuksista säädetään EU-asetuksissa.

Ehdotus uudesta pakollisesta datahallinnon viranomaisesta lisäisi kustannuksia. Tehtävään liittyisi paljon raportointia ja seurantaa komissiolle, mikä aiheuttaisi hallinnollisia kustannuksia. Eri tahojen keräämän datan yhteentoimivuuden toimeenpano edellyttää merkittävää hallinnollista panostusta, erityisesti tietojärjestelmien kehittämisessä ja toimijoiden välisessä koordinoinnissa. Maatilatunnuksen ja muiden keskeisten tunnusten yhteentoimivuuteen liittyvä hankinta- ja kehittämistyö aiheuttaisi lisäkustannuksia uusien järjestelmien rakentamisen ja ylläpidon kautta. Suomi pitää tärkeänä, että yhteentoimivuuden toteuttaminen suunnitellaan hallinnollisesti ja teknisesti kestävällä tavalla ja että komissio tukee jäsenvaltioita sen käytännön toteutuksessa.

Uusi rahoituskausi alkaa 2028 eli komissio ei ehdota tässä vaiheessa siirtymävuosia uuden kauden ehtojen toimeenpanoon. Maaseudun kehittämistoimien osalta muutos on todennäköisemmin suurempi kuin koskaan aikaisemmilla kausilla jo rahastorakenteen takia. Annettavan lainsäädännön ja toimeenpanon toteutuksen väliin jää aivan liian vähän aikaa. Tämä tarkoittaa, että viljelijät eivät voi käytännön työssä eivätkä uusien tukiehtojen sisäistämisessä varautua tuleviin muutoksiin eikä hallinto saa tietojärjestelmämuutoksia toteutettua ajoissa. Ruokavirasto näkee, että vuoden 2027 pitäisi vähintään olla kokonaan aikaa toteuttaa tietojärjestelmämuutokset. Jos siirtymäkausi tulisi, päätös siitäkin pitää saada tietoon ajoissa.